

BASIN DUYURUSU

Büyükada Rum Yetimhanesi Rehabilitasyonu için Europa Nostra ve Avrupa Yatırım Bankası Enstitüsü uzmanlarının hazırladığı rapor yayınlandı

29 Temmuz 2019 – Avrupa'nın kültürel mirasının korunmasında öncü kurum olan **Europa Nostra** ve **Avrupa Yatırım Bankası**, bugün İstanbul'un ve Adalar'ın önemli bir parçası olan Büyükada Rum Yetimhanesi kompleksinin kurtarılması ve korunması için [eylem planını içeren teknik ve mali raporu yayınlamıştır](#). Büyükada Rum Yetimhanesi kompleksi, **Europa Nostra Türkiye/Bizim Avrupa Derneği** tarafından bu programa aday gösterilmesi üzerine, 2018 yılında **Avrupa'nın Tehlike Altındaki 7 Kültürel Miras** alanı arasına seçilmiştir.

Rapor, 29-31 Mayıs 2019 tarihlerinde gerçekleştirilen, üç günlük, uzmanlardan oluşan bir heyetin Türkiye ziyareti sonuçları ve tarihi yapılarda deneyimli statik mühendisi Clive Dawson'ın Nisan 2019'da yapıyı yerinde inceleyerek ürettiği yapısal rapor esas alınarak hazırlandı. Avrupa Yatırım Bankası Enstitüsü, Europa Nostra, ve Europa Nostra Türkiye'den kültürel miras ve finans alanından uzmanlardan oluşan heyet Yetimhaneyi yerinde ziyaret etti, ve yerel paydaşlarla ve yetkililerle görüşmeler yaptı. Ziyaret kapsamında Fener Rum Patrikhanesi, Ekümenik Patrik Hazretleri Bartholomeos, Adalar İlçesi Belediyesi Başkan yardımcıları ve Meclis Üyeleri, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulları Daire Başkanlığı, İstanbul 5. Numaralı Koruma Kurulu üyeleri ve Türkiye'nin AB Büyükelçisi Sayın Christian Berger ile görüşülmüştür.

Kompleks, Yetimhane ana yapısı ve ortaokul yapısıyla 15.000 m2 den fazla alana sahiptir ve Avrupa'nın en büyük dünyanın ise ikinci en büyük ahşap yapısı olarak kabul edilmektedir. Yetimhane, İstanbul'un önemli mimarı Alexander Vallauray tarafından, 19. yüzyılın sonunda, lüks bir otel ve kumarhane olarak kullanılmak üzere inşa edilmiştir. 1903'te, yapının bu şekilde kullanılmasının mümkün olmaması üzerine yetimhane olarak kullanılması şartıyla Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi'ne bağışlanmıştır. 1964'te kapanana kadar bu işlevini sürdürmüştür. O zamandan beri ihmal edilmiş olan ve geçirdiği yangın, 1999 depremi ve olumsuz hava koşulları gibi etkilerle zarar gören yapı giderek yıpranmıştır. Yapı bugün ağır hasarlı durumdadır ve bütünüyle çökme tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Raporda vurgulandığı gibi, "Yetimhanenin, hem ada (Büyükada/ Prinkipo) peysajı içinde hem de denizden bakışta etkileyici bir görsellik sunmaktadır. Eşsiz sanatsal ve estetik değerinin yanı sıra yapı, yapıldığı dönemin teknik becerilerine ve mimari tasarımına önemli bir örnek teşkil eder. Yetimhanenin, adanın mitolojisi içinde önemli yeri vardır ve ada sakinlerinin ortak hafızasında, özellikle İstanbullu Rumların zihinlerinde özel bir yere sahiptir."

Raporda dikkat çekilen diğer bir konu da şöyledir; "Binalar, 1964'ten beri kullanılmamıştır, şu anda bir bakıcı/beğçi dışında alanda kimse yaşamamaktadır. Özellikle kış aylarında kötü hava koşulları (şiddetli yağışlar ve sert kuzey rüzgarları), Türkiye'nin 1999'da yaşadığı deprem ve bakımın yetersizliği binaları büyük ölçüde tahrip etmiş, bu da büyük ölçüde bozulma ve ciddi bir çökme riski ile sonuçlanmıştır. (...) Bu projenin temel amacı, alanın geri kazanılması ve binaların güvenli bir hale getirilmesidir. Daha sonra, birkaç farklı kalıcı ve geçici kullanım biçimlerinin birleştirilmesi imkanı da sunan kompleks canlandırılacaktır. Esas amaç, tamamen orijinal durumuna geri getirmek değildir, yeni ve cazip kullanımlara adapte ederken, ayrıca son yıllarda geçirdiği bozulmaların izlerini mümkün olduğu ölçüde yok etmeden görünür kılmaktır "

Yetimhanenin korunması ve gelecekteki kullanımı için önerilen eylemler ve tavsiyeler raporda ayrıntılı olarak sunulmuştur, bunlar aşağıda özetlenmiştir :

- Halen çürümeye terk edilmiş durumda olduklarından, yapıları daha fazla bozulmaya karşı korumak için acil önleyici müdahaleler ivedilikle tasarlanmalı, planlanmalı ve uygulanmalıdır. Daha önce yapılmış olan Teknik İnceleme raporunda (Nisan 2019) sunulan teknik değerlendirme ve teklifler, bu konuda yapılmış diğer çalışmalarla birlikte ön müdahalelerin uygulamalarının planlanmasında temel olarak kullanılabilir. Bu uygulamanın tahmini maliyeti iki milyon avroya yakındır, bu bedel yapı sahibi olan Patrikhane'nin kendi kaynaklarıyla ve olası dış bağış destekleriyle gerçekleştirilebilir ve finanse edilebilir.
- Kurtarma projesinin ilk faaliyeti, Yetimhanenin gelecekteki kullanımı hakkında kesin bir konseptin geliştirilmesi olmalıdır. Öncelikli düşünce, herhangi bir siyasi yaklaşımdan bağımsız olarak Yetimhaneyi Çevre Enstitüsü ve İnançlar Arası Diyalog Merkezine dönüştürmektir. Bununla birlikte, projenin uygulanabilirliğini sağlamak için ve ihtiyaç duyulacağı açık olan geliri elde edebilmek için bununla uyumlu farklı kullanımların da bir arada düşünülmesi gerekli olacaktır. Bütün paydaşların bu sürece katılımı hayati önem taşımaktadır.
- Herhangi bir rehabilitasyon müdahalesini uygulamaya koymadan önce bir Yönetim Birimi kurulmalı ve sonuç ürünün gelecekte ne kadar sürdürülebilir olacağını değerlendirmek için ve kapsamlı bir Yönetim/İş planı yapılmalıdır. Yönetim/İş Planı, temel olarak, kabul edilecek rehabilitasyonun tanımlanması ve tasarımının yanı sıra, inşaat, işletme ve bakım için gerekli yatırım maliyetlerinin analizinden oluşmalıdır. Risk analizi, inşaat ve diğer hizmetleri elde etme stratejisinin belirlenmesi ve proje uygulama planı ile ilgili çalışmalar da hazırlanmalıdır. Disiplinler arası bir ekip oluşturmak ve bu ekibe uluslararası uzmanların katılımı önemli bir gereklilik olmalıdır.
- Yetimhanenin konumu ve içinde bulunduğu çevre ve binanın özgül özellikleri nedeniyle, yasal olarak zorunlu olmamakla birlikte, uluslararası düzeyde oluşturulan standart prosedürleri izleyen, gayri resmi bir Çevresel Etki Değerlendirmesi yapılması tavsiye edilir, bu çalışma özellikle inşaat süreci için gereklidir.
- Projenin işletilmesi ve yönetimi yapı sahibinin sorumluluğunda olacaktır. Bununla birlikte, bu faaliyetler, bu denli karmaşık yapıların yönetiminde, hem teknik hem de idari açıdan geniş deneyime sahip olan özel bir operatöre de devredilebilir.
- Yetimhane kompleksinin yasal sahibi olan Patrikhane, ana işleri finanse etmek ve projenin uygulanmasını yürütmek için gerekli fonları toplamaktan sorumlu olacaktır. Bu amaçla farklı niteliklerde olası uluslararası kaynaklar da araştırılmalıdır.

Raporda ifade edildiğine göre, nihai proje maliyetlerinin tahminini yapmayı imkansız kılan birçok boşluk ve belirsizlik vardır. Bununla birlikte, elde olan bilgilere dayanarak, projenin en az 40 milyon Avro tutarında bir toplam yatırım gerektireceğini beklemek mantıklı olacaktır ancak bu rakam çok daha yüksek de olabilir. Proje boyunca (muhtemelen yılda 250-300 kişi arasında) bazıları ustalık seviyesinde olmak üzere önemli işçi istihdamı fırsatları oluşacaktır. Raporda proje ve uygulamasıyla bütün rehabilitasyon sürecinin tamamlanmasının 4-5 yıl alacağını öngörülmektedir.

Mevcut durumun teknik değerlendirmesi ve acil önlemlerin uygulanması ile başlayan aşamalı bir yaklaşım önerilmektedir. Daha önce yapılmış olan Teknik İnceleme raporunda (Nisan 2019) sunulan teknik değerlendirme ve teklifler, bu konuda yapılmış diğer çalışmalarla birlikte ön müdahale uygulamalarının planlanmasında temel olarak kullanılabilir. Alanın gelecekteki kullanımına karar vermek üzere paydaşlarla yapılacak istişarelerin ardından bir fizibilite çalışması yapılması ve bir yönetim/iş planı hazırlanması önerilmiştir. Mimari çözümün tasarımı ve kesinleştirilmesini inşaat işlerinin uygulanması izleyecektir. Projenin bu son aşamasının tamamlanmasının 2-3 yıl alacağı tahmin edilmektedir.

BASIN İLETİŞİMİ

EuropaNostra Türkiye/ Bizim Avrupa Derneği

Burçin Altınsay Özgüner, YK Başkanı

baltinsay@superonline.com

+90 532 686 88 07

Yiğit Ozar, YK Genel Sekreteri

+90 533 620 19 75

Europa Nostra

Elena Bianchi, Programme Coordinator

eb@europanostra.org

+31 70 302 40 58

DAHA FAZLA BİLGİ İÇİN

[Yüksek Çözünürlüklü Fotoğraflar n](#)

[Mayıs 2019 da gerçekleştirilen](#)

[Büyükkada/Prinkipo Rum Yetimhanesi](#)

[İnceleme gezisi fotoğrafları](#)

<http://7mostendangered.eu/>

twitter.com/europanostra

youtube.com/user/EuropaNostraChannel

Arka plan bilgisi

Tehlike Altındaki 7 Kültür Varlığı Programı

[Tehlike Altındaki 7 Kültür Varlığı programı](#), Avrupa'daki yok olma tehlikesi altında olan anıtları ve alanları belirler ve bu kültürel miras alanları için uygun bir gelecek oluşturmak için kamu ve özel sektörlerden paydaşları yerel ve ulusal düzeylerde ve Avrupa sathında harekete geçirir. **Avrupa Yatırım Bankası Enstitüsü'nün** kurucu ortaklığı ve Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası'nın bağlantılı ortaklığı ile, **Europa Nostra** tarafından 2013 yılı Ocak ayında başlatılmıştır. Programın oluşumunda, ABD Doğal ve Kültürel Çevreyi Koruma Vakfı'nın (US National Trust for Historic Preservation) yürüttüğü bir projeden ilham alınmıştır. **Tehlike Altındaki 7 Kültür Varlığı** programı finansman sağlama amacını taşımamaktadır. Programın amacı faaliyete geçilmesini hızlandırmak ve örnek olmanın gücünü sergilemektir. Tehlike Altındaki 7 Kültür Varlığı programı, Europa Nostra'nın Kültürel Mirasın Ortaklaşması - Değerlerin Paylaşılması başlıklı ağ oluşturma projesinin parçası olarak Avrupa Birliği'nin Yaratıcı Avrupa (Creative Europe) programı tarafından desteklenmektedir.

2013'ten bu yana, Avrupa'da 19 ülkeden tehdit altındaki anıtlar ve sithlerden toplam 29 kültürel varlık Tehlike Altındaki 7 Kültürel Miras alanı listesinde yer almıştır. İlk liste 2013'te, ikincisi 2014'te, 2016'daki üçüncü liste ve 2018'de dördüncü liste Avrupa Kültürel Miras Yılı sırasında yayınlanmıştır, 2016 yılında İtalya'daki Venedik Lagünü, Avrupa'nın en fazla tehlike altındaki miras alanı ilan edilmiştir.

Tarih, arkeoloji, mimarlık, koruma ve finans konularında uzmanlardan oluşan uluslararası bir danışmanlar paneli, Tehlike Altındaki 7 Kültür Varlığı programına sunulan başvuruları tartışmak ve en çok tehdit altında olan anıtları ve alanları kısa listesini oluşturmak için bir araya gelir, 7 kültürel miras alanından oluşan nihai listeye Europa Nostra Yönetim Kurulu karar verir.

Europa Nostra ve Avrupa Yatırım Bankası Enstitüsü'nden kültürel miras ve finans alanından uzmanlar aday gösterenlerle birlikte seçilen 7 alanı ziyaret ederler. Çeşitli disiplinlerden uzmanlardan oluşan ekipler bu alanları değerlendirir ve her biri için ulusal ve yerel düzeyde kamu ve özel paydaşlarla yakın işbirliği içinde uygulanabilir bir eylem planı oluşturulmasına yardımcı olur. Bu inceleme ziyaretlerinin sonuçları, öneri ve tavsiyeleri teknik ve mali raporlarla sunulur. Program ortakları bu raporların taraflarca uygulanmasına da yardımcı olur.

Europa Nostra

[Europa Nostra](#), kültürel miras alanında faaliyet gösteren STK'ların Avrupa genelinde oluşturduğu federasyondur ve kamu kurumları, özel şirketler ve bireyler tarafından desteklenen bir kuruluştur. Avrupa'da 40 ülkede faaliyet gösteren kuruluş, Avrupa'daki kültürel ve doğal mirasın korunmasına ve tanıtılmasına adanmış sivil toplumun sesidir. 1963'te kurulan Europa Nostra, bugün kültürel ve doğal miras konusunda Avrupa'daki en güçlü temsilciye sahip bir kuruluş olarak tanınmaktadır. Kuruluşun başkanlığını dünya çapında tanınan opera sanatçısı ve şef **Plácido Domingo** yürütmektedir. Europa Nostra, Avrupa'da tehlikeyle karşı karşıya olan anıtları, sith alanlarını ve peyzajları kurtarmaya yönelik faaliyetler yürütmektedir. Bunların başında ' Tehlike Altındaki 7 Kültür Varlığı ' programı gelmektedir. Kuruluş, ayrıca AB Kültür Mirası Ödülü/ Europa Nostra Ödülü ile başarılı koruma uygulamalarını ödüllendirmektedir. Europa Nostra, Avrupa'daki kuruluşlarla çerçevesi belirli bir diyalog içinde faaliyetlerde bulunarak ve Avrupa Miras İttifakı 3.3 (European Heritage Alliance 3.3) ile işbirliği içinde çalışarak Avrupa'da kültürel ve doğal mirasa ilişkin strateji ve politikaların oluşturulmasına ve uygulanmasına da katkıda bulunmaktadır. Europa Nostra, 2018 Avrupa Kültür Mirası Yılı faaliyetlerine aktif olarak katılmış ve büyük bir güçle katkıda bulunmuştur.

Avrupa Yatırım Bankası Enstitüsü

[Avrupa Yatırım Bankası Enstitüsü](http://institute.eib.org/) (EIBI), Avrupa'daki ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanmasına odaklanan sosyal, kültürel, eğitim ve araştırma faaliyetlerinin kolaylaştırılmasını sağlamak ve desteklemek amacıyla Avrupa Yatırım bankası ve Avrupa Yatırım Fonu Grubu'nun (EIB Group) bir parçası olarak oluşturulmuştur. Enstitünün faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi enstitünün web sitesinde bulunmaktadır: <http://institute.eib.org/>

Creative Europe/ Yaratıcı Avrupa

[Yaratıcı Avrupa \(Creative Europe\)](#) kültürel ve yaratıcı sektörleri destekleyerek bu sektörlerin istihdama ve büyümeye katkısını artırmayı hedefleyen yeni bir AB programıdır. 1,46 trilyon € bütçeye sahip olan proje kültürel miras, sahne sanatları, güzel sanatlar, çok disiplinli sanatlar, yayıncılık, sinema, televizyon, müzik ve video oyunları alanlarının yanı sıra on binlerce sanatçıya, kültürel ve görsel-işitsel konularda faaliyet gösteren uzmanlara destek vermektedir. Sağlanan destekler bu kişi ve kuruluşların faaliyetlerini Avrupa geneline yaymalarına, yeni kitlelere erişmelerine ve dijital çağda gereken becerileri geliştirmelerine olanak tanıyacaktır.

Europa Nostra Türkiye/ Bizim Avrupa derneği

[Europa Nostra Türkiye/ Bizim Avrupa Derneği](#), Türkiye'de kültürel miras alanındaki faaliyetlerin etkinleştirilip geliştirilmesini sağlamayı ve Avrupa'da ve Türkiye'de bu konuda çalışmalar yapan kişi, kurum ve kuruluşlar ile birlikte ortak çalışmalar yapmayı ve projeler yürütmeyi üstlenmiş, Europa Nostra (Avrupa Kültürel Miras Kuruluşları Federasyonu) ağına paralel bir biçimde, Türkiye'de bağımsız olarak çalışma yürüten bir sivil toplum kuruluşudur. 2010 yılının Haziran ayında İstanbul'da yapılan Europa Nostra Kongresi sonrasında, 14 Ekim 2010'da 65 kurucu üye ile resmen kurulmuştur. Doğrudan ve üye kuruluşların çalışmaları yoluyla; Türkiye'de kültürel miras alanının çeşitli kesimlerinin paylaştığı ve UNESCO, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği tanımlarına uygun bir kültürel miras kavramı çerçevesinde bütünleşmesi, Türkiye'de bu alanlarda çalışan kişi, kurum ve kuruluşlar arasında daha güçlü bir iletişimin sağlanması, kültür politikalarının koruma doğrultusunda etkilenmesi, koruma standartlarının yükseltilmesi vizyonu ile çalışmalarını yürütür.